

Van Est 80

Op 12 december 2001 werd W.T. (Willem Titus) van Est, emeritus hoogleraar wiskunde aan de UvA, 80 jaar oud. Vele lezers van dit blad zullen nog college van hem hebben gehad. Zelf herinner ik me vooral de onverstoorbare rust waarmee hij het eerstejaarscollege lineaire algebra voor fysici gaf, regelmatig vergezeld door gekaart en geboer van studenten op de achterste rij. Hij zei daar wel eens iets van, met een voor zijn generatie karakteristieke maar bij die gelegenheid niet geretourneerde beleefdheid, maar liet zich klaarblijkelijk niet afleiden bij zijn elegante verklaringen en bewijsvoeringen. Bij zijn tweedejaarscollege differentiaalmeetkunde, deze keer voor wiskundigen, was ik de enige toehoorder, hetgeen werd bestraft met een zeer grote hoeveelheid opgaven die ik moest maken om tentamen te doen. Een duidelijk hoogtepunt van mijn studie vormde zijn college Liegroepen voor derdejaars wiskunde. Hoewel het hier om een inleiding ging, kwam Van Est door de mooie opbouw van het college nog toe aan zijn eigen, bijzonder fraaie versie van E. Cartan's bewijs van de derde stelling van Lie.

Zestien jaar later kwam ik Van Est weer tegen toen hij zich, 78 jaar oud, onder de vaste deelnemers aan het 'Seminar on Groupoids' bleek te bevinden. Ik organiseerde dit seminarium samen met Ieke Moerdijk van de UU (maar met UvA-verleden), die ook een bewonderaar van Van Est is, en daarbij een deel van diens wiskundige gedachtengoed in Nederland beheert en doorgeeft. Van Est's belangrijkste thema's zijn Liegroepen, Liealgebra's, en de theorie van foliaties, waarbij zijn perspectief in dezen zowel door de meetkunde als door de algebraïsche topologie wordt geleverd. Ik schrijf hier 'zijn' en 'wordt' en niet 'waren' en 'werd,' want nog in 1993 verscheen een belangrijk artikel van zijn hand, en in bovengenoemd seminarium was Van Est de enige die alles begreep.

De tachtigste verjaardag van Van Est werd om praktische redenen op 14 december gevierd met een symposium op het Kortewegde Vries Instituut. Het bijzondere hierbij was voornamelijk dat

Van Est zelf verscheen, want hij houdt eigenlijk helemaal niet van activiteiten te zijner ere; zo vond zijn emeritering geruisloos plaats. Jaap Murre uit Leiden begon de middag met een biografische schets, waarin als persoonlijk punt de grote bescheidenheid van Van Est naar voren kwam. “We that are young shall never see so much, nor live so long,” denk je als je hoort dat Van Est nog college van L.E.J. Brouwer heeft gehad. Van Est promoveerde daarna in 1950 cum laude bij Freudenthal, en was van 1956-1972 en van 1972-1986 respectievelijk hoogleraar te Leiden en te Amsterdam. In 1973 werd hij gekozen tot lid van de KNAW.

De tweede spreker, André Haefliger, is een iets jongere strijdmakker van Van Est uit de foliatietheorie, waarin Haefliger lange tijd toonaangevend was. Hij vertelde een nogal technisch verhaal over gesloten geodeten, en was met al zijn wiskundige faam zichtbaar vereerd voor en over Van Est te mogen spreken. De organisatoren hadden in eerste instantie gepoogd een balans te leggen tussen jong en oud door vervolgens Marius Crainic op te laten treden, een niet lang geleden bij Moerdijk in Utrecht gepromoveerd toptalent in de wiskunde, die een belangrijke generalisatie naar Liegroepoiden en Liealgebroiden heeft gevonden van de zogeheten Van Estisomorfismen voor Liegroepen en Liealgebra's. Omdat Crainic wegens een gestolen paspoort niet uit de VS over kon komen nam Moerdijk voor hem waar. Na afloop merkte een hoofdstedelijk wiskundige op dat hij nu eindelijk inzag dat een groeponde meer is dan een groep met het achtervoegsel “oide.” Van Est wist dit al 40 jaar geleden.

Zes van de zeven promovendi die door Van Est zijn begeleid (Van de Ven, Laman, Oort, Singh Varma, Bakema, Rothkrantz, Tuynman) waren persoonlijk op het symposium aanwezig, en de laatste van hen, Gijs Tuynman, was tevens de slotspreker. Evenals Moerdijk sprak hij over de cohomologietheorie van Liegroepen en Liealgebra's, maar sloot daarbij tevens aan bij de belangstelling van Van Est voor de mathematische fysica, en in het bijzonder de quantummechanica. Het zag er zowaar naar uit dat Van Est van de voordrachten en de belangstelling genoot, en hiermee was het doel van de middag bereikt. Tijdens de receptie na afloop wist hij zich

evenwel handig in een hoekje te verschuilen.

Klaas Landsman
npl@science.uva.nl